

Opetushallitus 28.5.2010
Romaniväestön koulutusryhmä 16.6.2010
Susanna Rajala
FL, erityisasiantuntija
Hakaniemenranta 6
PL 380
00531 Helsinki
susanna.rajala@oph.fi

ROMANILASTEN PERUSOPETUKSEN TUKEMISEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Kohdista 1-9 on valittu kohdat 2,3 ja 7

2 ROMANIOPPILAAN KOHTAAMINEN

Romanioppilas alakoulussa

Koulun käynnin aloittaminen

Pääosa lapsista aloittaa esiopetuksessa ja siirtyy sen jälkeen varsinaiseen perusopetukseen.

Koulunsa aloittavat oppilaat ovat kouluterveydenhuollon tarkastuksissa. Kouluun ilmoittautuminen ja esiopetukseen hakeminen tehdään Alavudella maaliskuussa, jolloin vanhemmat ottavat yhteyttä lähialueensa kouluun. Ilmoittautumisessa on useimmiten myös tuleva koululainen mukana. Koululla on tiedossa myös pääsääntöisesti lapsen tuleva opettaja, johon voi näin tutustua. Samalla tapaa tulevia luokkakavereitaan.

Esiopetukseen ja perusopetukseen tuleville järjestetään tutustumispäivä.

Kehitettävää

Tavoitteena on saada kaikki romanilapset osallistumaan esiopetukseen, jotta he voisivat saada pehmeän alun koulunkäynnilleen ja saavat uusia ystäviä.

Säännöllinen lähteminen kotoa tiettyyn aikaan ja säännöllinen rytmi tulevat näin osaksi elämää.

Hallinto pyrkii saamaan tietoon kaikki paikkakunnalla asuvat esikouluikäiset romanilapset ja heidän perheisiinsä otetaan henkilökohtaisesti yhteyttä ja selvitetään esiopetuksen tärkeyttä.

Samoin kartoitetaan aina uudet paikkakunnalle muuttavat romanilapset, jotta koulunkäynti ei katkea. Mikäli aikaisemmasta kouluhistoriasta ei ole tietoa, erityisopettaja testaa lapsen lähtötason selvittämiseksi.

Yhteistyökumppanina on perusturvan ja terveydenhuollon henkilöstö ja jatkossa myös nimettävä romaniyhdyshenkilö.

Kutsutaan romanivanhemmat myös erikseen tutustumaan kouluun ja kerrotaan, miten koulu toimii ja miten se on muuttunut vanhempien omasta kouluajasta.

- erityisesti korostetaan koulun toimia oppilaiden tasavertaisessa kohtelussa.
- kerrotaan, miten toimitaan esim. kiusaamisasioissa.
- hälvennetään perheiden mahdollisia epäluuloja lasten syrjimisestä
- annetaan yhteystiedot, kuka koulussa vastaa lasta koskeviin kysymyksiin ja osaa tarvittaessa opastaa lisätietojen saamisessa.

Siirtyminen alakoulusta yläkouluun

Alakoulusta siirtyminen yläkouluun on joustavaa ja saanut vakiintuneet toimintamuodot. Yläkoulun oppilaanohjaaja ja rehtori saavat tiedon tulevien seiskojen luokanopettajilta ja koulun rehtorilta. Tiedonsiirrossa välitetään tieto, jolla on merkitystä oppilaan opiskelun ja mm. sosiaalisten suhteiden kehittymisen kannalta. Tarvittavassa määrin huomioidaan kaverisuhteet.

Yläkoulun opinto-ohjaaja ja rehtori tekevät alustavat luokkajaot, jotka saatetaan tiedoksi alakoululle. Koulunjohtajien kokouksessa keskustellaan, onko asioita, jotka tulisi vielä ottaa huomioon.

Tavoitteena on saada jokaiselle oppilaalle hyvät jatko-oppimismahdollisuudet. Tulevat seiskaluokkalaiset tutustuvat yläkouluun oman opettajansa opastamina ja he tapaavat silloin myös tulevat luokkatoverinsa. Koulu huolehtii, että kaikki oppilaat ovat mukana tutustumispäivänä.

Päivän aikana tutustutaan koulun tiloihin ja käytäntöihin.

Tuodaan voimakkaasti esille koulu turvallisenä opiskeluympäristönä, jossa ei kiusaamista sallita.

Kehittämissuunnitelma

Tarkennetaan edelleen oppilaiden luokkasijoituksen tarpeita onnistuneen lopputuloksen saamiseksi. Otetaan huomioon romanilasten tarpeet ja kaverisuhteet. On erikseen harkittava, onko hyvä sijoittaa useampi romanilapsi samaan ryhmään vai mahdollisesti eri ryhmään. Asiassa kuullaan sekä perheitä että romaninuoria ja alakoulun opettajien asiantuntemusta. Alavudella romaninuoret opiskelevat pääosin Aseman ja Kirkkomännikön koulussa.

Kuten muidenkin myös romanioppilaiden osalta selvitetään mahdollinen erityisen tuen tarve. Tieto yksilöllisen opetuksen tarpeesta siirretään uudelle koululle ja otetaan suunnittelussa huomioon.

Tiivistetään yhteistyötä mm. koulukuraattorin ja kouluterveydenhuollon kanssa, koska heillä on usein täydentävää tietoa, jota opettajalla ei ole.

3 SUVAITSEVAISUUDEN JA HYVIEN ETNISTEN SUHTEIDEN EDISTÄMINEN JA ROMANIKULTTUURIN TUNTEMUKSEN LISÄÄMINEN SEKÄ KOULUYHTEISÖN ROMANIVÄHEMMISTÖN JA PÄÄVÄESTÖN YHTEYKSIEN EDISTÄMINEN

Lukuvuosittaisten suunnitelmien mukaisesti kaikissa kouluissa tehdään oppilaille kyselyjä, joilla selvitetään mm. mahdollista kiusaamista ja epätasa-arvoisen kohtelun esiintymistä.

Yläkoulussa kysely tehdään tavanomaisesti kolme kertaa lukuvuodessa.

Kyselyssä on jo lukuvuonna 2009- 2010 ollut romanilasten opiskeluun ja opiskeluolosuhteisiin liittyviä kysymyksiä.

Opinto-ohjaaja tekee kyselyistä yhteenvedon, joka käydään läpi opettajien kokouksissa ja luokanvalvojat oman luokkansa kanssa.

Tavoitteena on, että kiusaamista ei esiinny. Välituntivalvontaa on parannettu.

Havaittuihin tai tietoon tulleisiin ongelmiin puututaan välittömästi. Jokaisesta kiusaamisasiasta tehdään kirjallinen kuvaus, joka säilytetään. Kirjaaminen tehdään aina, vaikka asia tulee sovituksi ja on selvitetty.

Koululla on käytössä sähköinen ressurvi, joka on jo monessa perheessä käytössä. Se helpottaa ja nopeuttaa yhteydenottoa koulun ja vanhempien kesken.

Alavuden kaupunki on uusinut ja päivittänyt kaikki toisen ihmisen tasa-arvoisen ja yhdenmukaisen kohtelun huomioon ottamisen ohjeet, jotka ovat kaikkien kaupungin työntekijöiden tiedossa ja joita on velvollisuus noudattaa.

Kouluilla suunnitelmat käydään aina lukuvuoden alussa läpi ja keskustellaan niiden toteuttamisesta ja seurannasta.

Perusopetuksen olennaisena tavoitteena on ihmisten tasa-arvo ja sen toteuttamisen vaaliminen.

Kehittämissuunnitelma

Koulun ja esim. kaupunginviraston henkilöstön käsityksiä tasa-arvosta ja suvaitsevaisuudesta on tavoitteena kartoittaa syksyn aikana sähköisenä kyselynä.

Tarjotaan kirjoituksia mm. lehtiin koulun toiminnasta.

Opettajien ja muun henkilöstön perehdyttämisessä kiinnitetään huomiota romanioppilaiden huomioon ottamiseen ja tuetaan heitä siinä.

Opetussuunnitelmaan lisätään romanikultturia ja historiaa käsittelevää osuutta. Järjestetään luento- ja informaatiotilaisuuksia romanikulttuurista ja sen nykypäivän ilmenemismuodoista.

Selvitetään, mitä ja miten paikkakunnan romanit haluavat omasta kulttuuristaan kertoa ja tuoda siitä esiin. Olisivatko he kiinnostuneita kertomaan esim. tavoistaan.

Valtaväestön ja romanikulttuurin yhteistyötä ja tietämystä voidaan lisätä yhteisymmärryksessä.

Romanikulttuuria koskevat näyttelyt, joista yksi on ollut esillä kaupunginviraston aulassa.

Kirjastoon romanikulttuuriviikko romanikirjallisuudesta.

Eri ammateissa toimivien romanien esilletulo kuvaamaan mahdollisuuksia edetä yhteiskunnassa.

Hankkeen alussa toteutettu Kirsi Grönstrandin opettajille pitämä koulutuspäivä lisäsi opetushenkilöstön tietoa romaninuorista.

Toteutetaan muuta vastaavaa koulutusta tiedon lisäämiseksi.

Koulutuksella pyritään tavoittamaan romanivanhemmat. Miten he ja lapset toimivat nykykulttuurissa säilyttäen silti oman identiteettinsä.

7. ROMANIKODIN JA KOULUN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN

Nykytilanne

Kotien, joissa toinen vanhemmista on romani, tilanne ja suhtautuminen kouluun tai koulun suhtautuminen perheeseen ei ole poikennut valtaväestön perheistä.

Lapset suorittavat perusopetuksen oppimäärän yleensä poikkeuksetta. Oppimisen tueksi ei tarvita sen enempää tuki- tai erityisopetusta kuin muillekaan oppilaille. Oppilaat eivät eroa valtaväestön oppilaista.

Kun molemmat vanhemmat ovat romaneja, lapset suorittavat pääosin perusopetuksen 6 luokkaa eli alakoulun.

Yläkoulun osalta heillä tilanne vaihtelee enemmän. Erilaisilla järjestelyillä 7.- ja 8.-luokka käydään aika hyvin, erityisesti tytöt opiskelevat, pojat suhteessa vähemmän.

Murrosiässä tytöt usein vielä lopettavat koulun ja vaihtavat paikkakuntaa.

Kehittämissuunnitelma

Kutsutaan romanivanhempia ja lapsia tutustumaan kouluun yhdessä muiden vanhempien kanssa. Lähtökohtana on kaikkien yhdenvertainen kohtelu. Jos romanivanhemmat eivät osallistu, kutsutaan heidät omana ryhmänään.

Luottamuksen rakentaminen perheiden kanssa. Tehdään yhteistyötä terveydenhuollon

neuvoloiden kanssa, jotta romanilapset ovat mukana terveystarkastuksissa ja heidät voidaan ohjata mahdollisen tarpeen mukaan esim. puheterapeutille.

Kerrotaan koulun kasvatuskäytännöistä, opetussisällöistä ja koulun käytettävissä olevista tukitoimista, tukiopetuksesta ja erityisopetuksesta, miten niitä annetaan. Kodeille on tärkeä tutustua etukäteen koulurakennukseen jo sinällään, saada tietoja kouluruokailusta ja esim. liikunnasta.

Vastaavasti vanhemmat kertovat opettajalle lapsen tarpeista ja esim. ruoka-allergioista.

Romaniyhdyshenkilön nimeäminen koulua varten olisi tärkeää. Tehtävään sopinee oppilaan äiti, koska pääosin äidit huolehtivat kouluasioista.

Uusien perheiden muutto kuntaa tulisi saada selville mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Yhteistyö eri tahojen kanssa on tärkeä.

Uuden perheen muutettua, tarvitaan tieto aikaisemmasta koulunkäynnistä.

Romanilasten saaminen mukaan kunnassa järjestettävään vapaa-ajantoimintaan.

Selvitetään romanikielen opetuksen kiinnostavuutta.

Romanityöryhmän puolesta

Sirpa Ikkala
sivistysjohtaja